Urząd Gminy
Lewin Kłodzki

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LEWIN KŁODZKI

do 2030 roku

SPIS TREŚCI

WSTĘP 2
I. PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ 4
I.1. PODSUMOWANIE DIAGNOZY W OBSZARZE SPOŁECZNYM 4
I.2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY W OBSZARZE GOSPODARCZYM 6
I.3. PODSUMOWANIE DIAGNOZY W OBSZARZE PRZESTRZENNYM 8
II. KIERUNKI ROZWOJU GMINY 11
II.1. KLUCZOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI ROZWOJU LOKALNEGO GMINY LEWIN KŁODZKI 11
II.2. OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W UJĘCIU LOKALNYM 16
II.3. OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W UJĘCIU REGIONALNYM 16
II.4. MODEL FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY WRAZ Z USTALENIAMI I ZALECENIAMI DOTYCZĄCYMI PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ 19
III. WDRAŻANIE STRATEGII 28
III.1. PROCEDURY WDRAŻANIA, MONITORINGU, EWALUACJI, AKTUALIZACJI STRATEGII 29
III.2. RAMY FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII 33
SPIS TABEL 36
SPIS RYSUNKÓW 36

WSTĘP

Strategia rozwoju gminy to dokument tworzący ramy dla procesu zarządzania gminą oraz wyznaczania i osiągania celów polityk publicznych. W formie niematerialnej oznacza realizację procesu zarządzania, podejmowania konkretnych przedsięwzięć służących wdrażaniu proponowanych w Strategii kierunków interwencji przy wykorzystaniu narzędzi wykonawczych, a także proces monitoringu i ewaluacji, przekładający się na doskonalenie podejmowanych działań.

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030 rozpoczęły się na podstawie Uchwały nr XXIX/185/2021 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 10 lutego 2021 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030", w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zarządzenim nr 21/2021 Wójta Gminy Lewin Kłodzki z dnia 10 marca 2021 r. powołano Zespół ds. opracowania Strategi rozwoju gminy. W skład tego ciała weszło 11 członków, a przewodniczyła mu Pani Ewelina Wojtasik – Sekretarz Gminy Lewin Kłodzki. Zespół brał czynny udział w pracach nad dokumentem, w szczególności poprzez udział w konsultacjach społecznych i warsztatach strategicznych.

Kształt niniejszego dokumentu wynika z obowiązujących przepisów prawa, w szczególności ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 poz. 713 z późn. zm.), zgodnie z którą Strategia musi zawierać następujące elementy:

1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, wraz z zakresem planowanych działań;
7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Podsumowanie diagnozy opiera się na danych przede wszystkim za lata 2016-2020. Ponadto zawiera uwagi zgłoszone przez mieszkańców w czasie spotkania konsultacyjnego.

Ponadto opracowanie dokumentu wiązało się z procesem uspołecznienia. W dniu 21 czerwca 2021 r. w Lewinie Kłodzkim odbyło się spotkanie konsultacyjne dla mieszkańców, na którym przedstawiono wyniki diagnozy strategicznej oraz rozmawiano o problemach, atutach i wyzwaniach rozwojowych dla gminy.

Zakończenie prac nad Strategią Rozwoju stanowiły konsultacje społeczne, zrealizowane zgodnie z zapisami ww. uchwały. Konsultacje zostały przeprowadzone na podstawie Zarządzenia nr ne 88/2021 Wójta Gminy Lewin Kłodzki z dnia 29 września 2021 r. Trwały od 1 października do 4 listopada 2021 r. Ogłoszenie o konsultacjach społecznych zostało zamieszczone na stronie internetowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Lewin Kłodzki. W obu miejscach opublikowano projekt Strategii wraz z formularzem zgłaszania uwag. Projekt dokumentu został przekazany również sąsiednim gminom i ich związkom, partnerom społecznym i gospodarczym, dyrektorowi regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGW WP oraz - do zaopiniowania - Zarządowi Województwa Dolnośląskiego. Mieszkańcy mogli wziąć udział w konsultacjach poprzez składanie wniosków w formie pisemnej (w tym drogą elektroniczną) oraz zgłosić uwagi i opinii o projekcie Strategii w czasie spotkania otwartego (zorganizowane 20 października 2021 r. w siedzibie Gminnego Ośrodka Kultury i Bibliotece w Lewinie Kłodzkim).Strategię przekazano także organizacjom pozarządowym zarejestrowanym na terenie gminy. Uwagi zgłosiło jedynie PGW Wody Polskie i zostały one uwzględnione. Ponadto uzgodniono z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska we Wrocławiu odstąpienie od przeprowadzenia strategicznaj oceny odziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Pozytywną opinię o Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki w odniesieniu do spójności jej zapisów Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego wydał Zarząd Województwa Dolnośląskiego, a dodatkowe uwagi zostały uwzględnione w dokumencie. Do Gminy wpłynęło także pismo od Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregion Glacensis z dn. 19 października 2021 r. z informacją o niewnoszeniu uwag do projektu Strategii.

I. PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z DIAGNOZY STRATEGICZNEJ

I.1. PODSUMOWANIE DIAGNOZY W OBSZARZE SPOŁECZNYM

Gmina należy do najmniejszych pod względem liczby mieszkańców na terenie Dolnego Śląska. Liczba mieszkańców nie przekracza 2 tys., choć pozytywnym zjawiskiem jest jej wzrost między 2016 a 2020 r. o 2,1% oraz wzrost liczby mieszkańców stałych o 2,7%. Do największych (pod względem liczby mieszkańców) miejscowości gminy należy Lewin Kłodzki, w którym w 2020 r. mieszkało 848 osób, czyli 44% ogółu mieszkańców gminy. Druga pod tym względem wieś to Jeleniów z 470 mieszkańcami (24,4%). Mała liczba mieszkańców przy sporej powierzchni gminy sprawia, że wskaźnik gęstości zaludnienia jest najniższy w całym powiecie (37 os./km^2).

Udział ludności w poszczególnych grupach wiekowych wynosił w 2020 r.: 20,1% dla wieku przedprodukcyjnego, 60,1% dla produkcyjnego i 19,8% dla poprodukcyjnego[1]. Najszybciej wzrosła w ostatnich 5 latach liczba osób w wieku poprodukcyjnym - o prawie 20%. Oprócz tego odnotowano przyrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym o 9%, w tym kobiet o 14,9%. Wzrost liczby kobiet jest istotny w kontekście zdolności do reprodukcji. Ponadto zauważyć można brak równowagi w liczbie kobiet i mężczyzn: dla wieku przedprodukcyjnego na 100 mężczyzn przypada 109 kobiet, dla wieku produkcyjnego - 89, zaś dla wieku poprodukcyjnego - aż 198.

W 2020 r. na terenie gminy Lewin Kłodzki przeprowadzono 457 interwencji policyjnych. Najczęstsze to: interwencje domowe, zdarzenia drogowe oraz interwencje związane z zakłócaniem porządku publicznego. Odnotowano także 12 przestępstw. Wykrywalność przestępstw zmniejszyła się w stosunku do 2019 r. o 4,86%, jednak analiza danych od 2017 r. pokazuje, że nie występuje jednoznaczny trend spadkowy.

W obszarze bezpieczeństwa pożarowego, najważniejszym podmiotem działającym w tym zakresie jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kłodzku oraz jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Lewinie Kłodzkim, włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Analiza powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie Lewin Kłodzki wskazuje, że najwięcej osób korzystało z niej ze względu na bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę potrzebę ochrony macierzyństwa oraz ubóstwo. Od 2012 r. w gminie działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który ma na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz wspieranie rodzin pogrążonych w kryzysie, niewydolnych wychowawczo i z problemami. *Ocena zasobów pomocy społecznej w gminach i powiatach województwa dolnośląskiego w 2019 roku* wskazuje na kilka problemów występujących

[1] Za wiek przedprodukcyjny przyjęto osoby do 18. r.ż., za wiek produkcyjny - od 19 do 65 lat dla mężczyzn i od 19 do 60 lat dla kobiet.

w zakresie pomocy społecznej na terenie gminy, w tym brak miejsc spotkań dla seniorów oraz zbyt małą liczbę pracowników socjalnych.

Jedynym podmiotem leczniczym, prowadzącym działalność na terenie gminy Lewin Kłodzki jest NZOZ Eskulap Sp. z o.o. Najbliższe szpitale mieszczą się w Polanicy-Zdroju (Specjalistyczne Centrum Medyczne S.A.) oraz Kłodzku (Zespół Opieki Zdrowotnej). Na terenie gminy nie funkcjonują apteki ani punkty apteczne.

W gminie Lewin Kłodzki istnieje jedna placówka oświatowa, tj. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lewinie Kłodzkim im. „Na Bursztynowym Szlaku" (dalej: ZSP), złożony ze szkoły podstawowej oraz przedszkola. W latach 2016-2021 wzrosła liczba dzieci korzystających z opieki przedszkolnej, zaś spadła liczba uczniów szkoły podstawowej. Prawie połowę kadry pedagogicznej stanowią nauczyciele dyplomowani. ZSP posiada pracownię informatyczną z 30 stanowiskami komputerowymi z dostępem do internetu, a także salę gimnastyczną, boisko trawiaste do piłki nożnej oraz boisko wielofunkcyjne o sztucznej nawierzchni. Dzieci mogą korzystać ze świetlicy otwartej 24 godziny tygodniowo oraz brać udział w zajęciach dodatkowych (13 godzin tygodniowo). Wyniki osiągane przez uczniów ZSP w Lewinie Kłodzkim nie odbiegają od średniej dla powiatu kłodzkiego czy województwa dolnośląskiego.

W obiekcie Centrum Społeczno-Kulturalno Edukacyjnego w Lewinie Kłodzkim mieści się sala wystawiennicza poświęcona Violetcie Villas. Od 1 lipca 2021 r. działa także Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka w Lewinie Kłodzkim, mieszczący się w budynku wspomnianego Centrum. Zajmuje się realizacją zadań z zakresu kultury, sztuki, rekreacji i czytelnictwa. W gminie działalność prowadzą 2 zespoły muzyczne, które występują m.in. w trakcie lokalnych wydarzeń. Duże znaczenie dla rozwoju sportu ma Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Bursztyn", który kieruje ofertę do dzieci i młodzieży. Ponadto działalność na terenie gminy prowadzi 7 organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz jedno stowarzyszenie zwykłe. Gmina wspiera te podmioty finansowo oraz m.in. poprzez udostępnianie swoich zasobów (np. boisk).

Analiza SWOT w obszarze społecznym

Mocne strony	Słabe strony
• wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i ogólny wzrost liczby mieszkańców, • nowe zaplecze kulturalne, • dostęp do dobrze rozwiniętej infrastruktury edukacyjnej, • dobry poziom edukacji w szkole gminnej,	• wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, • spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, • utrudniony dostęp do usług publicznych dla osób spoza Lewina Kłodzkiego, • słabo rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego,

• wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego, w tym pożarowego, • działalność organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych.	• problemy z organizacją pomocy społecznej, • brak chętnych do udziału w projektach socjalnych, • niewielka aktywność mieszkańców.
Szanse	**Zagrożenia**
• napływ nowych mieszkańców, • aktywność i wsparcie merytoryczne dla organizacji pozarządowych, • współpraca z ramach powiatu czy LGD, • współpraca z różnymi podmiotami przy promocji gminy, • aktywność lokalnych władz w pozyskiwaniu środków na realizację działań społecznych, • nowa perspektywa finansowa 2021-2027.	• odpływ mieszkańców przede wszystkim do dużych miast, • ubożenie społeczeństwa, • niekorzystne zmiany w obowiązującym prawie (oświata, pomoc społeczna, polityka rynku pracy), • niska motywacja do integracji i zaangażowania mieszkańców w sprawy gminy, • starzenie się społeczeństwa.

I.2. PODSUMOWANIE DIAGNOZY W OBSZARZE GOSPODARCZYM

Liczba bezrobotnych na terenie gminy Lewin Kłodzki zmalazła w latach 2016-2020 o 37,4% i był to najwyższy poziom spadku w porównaniu z innymi gminami powiatu kłodzkiego. Poziom bezrobocia zmniejszył się także wśród kobiet, jednak mimo to udział ich liczby w ogóle bezrobotnych zwiększył się, co oznacza pogorszenie sytuacji kobiet na rynku pracy.

Na terenie gminy Lewin Kłodzki w 2020 r. funkcjonowało 266 podmiotów gospodarczych, z czego 97,7% stanowiły firmy małe, zatrudniające do 9 osób. Sześć podmiotów zatrudniało od 10 do 49 pracowników. Do największych pracodawców w gminie należą: Rozlewnia Wód Mineralnych w Jeleniowie, Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska, a także instytucje publiczne: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lewinie Kłodzkim i Urząd Gminy. W ostatnich 5 latach wzrosła liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON, choć poziom tego wzrostu jest nieco niższy niż wynosi średnia powiatu, natomiast liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców jest wyższa dla gminy (137 podmiotów w gminie wobec średnio 116 w powiecie). Wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy przeważają te z sekcji G - handel oraz L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości.

Wartość wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi 32,4 pkt. i znacząco odbiega od średniej dla województwa dolnośląskiego, tj. 76,3 pkt. Możliwości rozwoju rolnictwa są jednak utrudnione ze względu na niską klasę bonitacyjną gleb, erozję oraz trudne warunki klimatyczne. Użytki rolne stanowią 45,5% powierzchni gminy, wśród nich zaś dominują grunty orne (69,4%). Największe obszary gruntów ornych występują w Jeleniowie, Jarkowie

i Krzyżanowie, które leżą w zachodniej części gminy i są położone najniżej. W najwyżej położonej części gminy (obejmującej miejscowości Zimne Wody, Gołaczów i Kulin) dominują użytki zielone. Generalnie gminę charakteryzuje paszowiskowy kierunek produkcji rolniczej. Największy udział gleb wśród gruntów ornych mają gleby klasy V (40,1%) i VI (38,4%). Gleby klasy III (najlepsze w gminie) występują tylko w Jeleniowie. W strukturze zasiewów w obrębie gminy zdecydowanie przeważają zboża, przede wszystkim pszenica i żyto. W produkcji zwierzęcej dominuje bydło oraz konie. Mimo niesprzyjających warunków prowadzenia działalności rolniczej, między 2016 a 2020 r. nastąpił wzrost liczby gospodarstw rolnych oraz ich powierzchni o 5,8%, przy czym największy przyrost miał miejsce wśród najmniejszych gospodarstw, o powierzchni do 1 ha. Jednocześnie liczba największych gospodarstw spadła o 6,5%.

Gmina posiada walory turystyczne o charakterze przyrodniczym i kulturowym (opisane w rozdz. I.3). Dodatkową atrakcję dla przyjezdnych stanowi ekologiczna żywność, w szczególności aronia i miody. Poza producentami żywności w gminie działa grupa twórców ludowych - malarzy i rzeźbiarzy. W gminie występuje kilka obiektów noclegowych, z których mogą korzystać przyjezdni, w tym 8 gospodarstw agroturystycznych, ośrodki wypoczynkowe oraz pensjonaty. Baza gastronomiczna z kolei nie jest bardzo rozwinięta, większość z obiektów noclegowych oferuje jednocześnie wyżywienie bądź możliwość samodzielnego przygotowania posiłków. W ramach promocji turystycznej gmina przygotowała wydawnictwo dotyczące znajdujących się na jej terenie atrakcji. Nie uczestniczy natomiast w targach turystycznych.

Analiza SWOT w obszarze gospodarczym

Mocne strony	Słabe strony
• rozwój małych gospodarstw rolnych, charakteryzujących się ekologiczną produkcją, • spadek bezrobocia, • wzrost aktywności gospodarczej, • obecność większych podmiotów gospodarczych, • dostępność terenów pod budownictwo i inwestycje (przy DK 8) w niektórych miejscowościach, • atrakcyjność turystyczna gminy i położenie w otoczeniu gmin uzdrowiskowych, co pozwala stworzyć wspólną ofertę i wzmocnić promocję, • rozwinięta baza noclegowa, • produkty ekologiczne oraz twórczość ludowa.	• mała liczba przedsiębiorstw na terenie gminy, • obszary Natura2000 powodujące ograniczenie możliwości inwestowania na terenie gminy, • brak oferty gastronomicznej, utrudniający rozwój turystyki, • słabo rozwinięta mała infrastruktura turystyczna oraz alternatywna oferta spędzania czasu wolnego dla turystów, • słaba promocja turystyczna gminy, • rozdrobnione rolnictwo, • trudne warunki do prowadzenia działalności rolniczej.

Szanse	Zagrożenia
• promocja produktów lokalnych, • wsparcie rozwoju MMŚP (środki pomocowe), • współpraca z sąsiednimi samorządami i organizacjami pozarządowymi na szczeblu gminnym czy powiatowym, • wzrost popularności turystyki lokalnej, • promocja oferty inwestycyjnej oraz turystycznej, • zmiany w prawie przyznające rekompensaty samorządom, w których występują ograniczenia inwestycyjne ze względu na tereny przyrodnicze chronione, • nowa perspektywa finansowa 2021-2027 umożliwiająca wsparcie dla działalności gospodarczej.	• ograniczone środki zewnętrzne – niekorzystne zapisy dotyczące podziału środków funduszy UE, • rosnące koszty prowadzenia działalności gospodarczej, • niekorzystne przepisy prawa i polityka podatkowa utrudniająca rozwój działalności gospodarczej, • brak wypracowanych skutecznych narzędzi wsparcia w przypadku utrzymujących się skutków pandemii COVID-19, • spowolnienie gospodarcze, kryzys finansowy.

I.3. PODSUMOWANIE DIAGNOZY W OBSZARZE PRZESTRZENNYM

Na układ drogowy gminy składają się: droga krajowa nr 8 (jednocześnie trasa międzynardowa E-67), niewielkie odcinki dróg wojewódzkich nr 389 i 387, 8 odcinków dróg powiatowych o długości ok. 30,5 km, a także drogi gminne o długości ok. 12 km. Wśród dróg gminnych przeważają te o nawierzchni twardej ulepszonej (68,5%). Przez teren gminy biegnie również linia kolejowa nr 309 Kłodzko miasto - Kudowa-Zdrój - (Nachod), po której odbywają się regularne przewozy.

Gmina jest częściowo skanalizowana. Długość sieci to 25,4 km. Dostęp do niej mają mieszkańcy miejscowości: Lewin Kłodzki, Jeleniów, Dańczów, Jerzykowice Wielkie i Kocioł (79% gospodarstw domowych, po 100% obiorców komunalnych i przedsiębiorstw z terenu gminy). Ponadto z indywidualnych oczyszczalni ścieków korzysta 50 gospodarstw, zaś z szamb - 11. Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni w Kudowie-Zdroju.

Gmina jest również tylko częściowo zwodociągowana. Sieć o łącznej długości 10,5 km występuje w miejscowościach: Lewin Kłodzki, Kocioł, Jeleniów i Dańczów. W przypadku dwóch pierwszych miejscowości dostawcą wody jest Gmina Lewin Kłodzki, zaś w dwóch pozostałych - Kudowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Łącznie 78% gospodarstw domowych z terenu gminy ma dostęp do wodociągu oraz po 100% odbiorców komunalnych i podmiotów gospodarczych.

Stopień gazyfikacji gminy wynosi 51,02%. Usługa dystrybucji paliwa gazowego jest świadczona w miejscowościach Jeleniów i Lewin Kłodzki.

Gmina dysponuje 57 lokalami tworzącymi gminny zasób mieszkaniowy. Budynki komunalne (22) powstały przed 1945 r., w tym 10 przed 1925 r. Większość z nich wymaga modernizacji ze względu na wiek, stan techniczny i konieczność dostosowania do obowiązujących przepisów budowlanych, a 2 nadają się tylko do rozbiórki.

Gmina Lewin Kłodzki została zaklasyfikowana do strefy dolnośląskiej w zakresie ochrony powietrza. Raport pt. *Stan środowiska w województwie dolnośląskim. Raport 2020* wymienia jako największy problem dla jakości powietrza wysokie stężenie pyłu zawieszonego PM10, arsenu oraz ozonu. Monitoring wód wykazał stan chemiczny poniżej dobrego oraz słaby stan ekologiczny wód powierzchniowych (dla potoku Klikawa). Stan ogólny wód podziemnych został oceniony jako dobry.

Obszar gminy zalicza się do terenów górskich z wyróżniającą się rzeźbą dolinną wśród niewysokich wzniesień. Wyodrębnić można Pogórze Orlickie (Obniżenie Kudowy i Wzgórza Lewińskie), Góry Stołowe oraz Góry Orlickie. Największą część gminy zajmują Wzgórza Lewińskie z najwyższym wzniesieniem - Grodczynem/Grodźcem o wysokości 803 m n.p.m.

Opisane powyżej uwarunkowania geograficzne wpływają na występowanie na terenie gminy walorów przyrodniczych, z których część znajduje się pod ochroną: kilka pomników przyrody, Park Narodowy Gór Stołowych, Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie, obszary Natura 2000 Góry Stołowe,Grodczyn i Homole koło Dusznik oraz Góry Orlickie. Uzupełnieniem atrakcji przyrodniczych i rekreacyjnych są lokalne zabytki, do których należą liczne budynki mieszkalne i gospodarcze, drewniane dzwonnice alarmowe, kapliczki i kaplice, kościoły, zespół pałacowo-parkowy w Jeleniowie, zespoły dworców kolejowych w Jeleniowie i Lewinie Kłodzkim, most w Jeleniowie, wiadukt kolejowy nad drogą Kłodzko - Kudowa-Zdrój, aleja drzew przy drodze powiatowej do Taszowa oraz ruina zamku Homole we wsi Zielone Ludowe.

Przez teren gminy biegnie szereg pieszych szlaków turystycznych oraz ścieżka rowerowa oznaczona kolorem czarnym.

Analiza SWOT w obszarze przestrzennym

Mocne strony	Słabe strony
• częściowe pokrycie gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, • położenie przy drodze krajowej nr 8, • położenie w sąsiedztwie z Republiką Czeską oraz terenami turystycznymi w	• stosunkowo niski stopień pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, • położenie w sąsiedztwie z Republiką Czeską oraz terenami turystycznymi w Polsce (w tym uzdrowiskowymi) - ze

Polsce (w tym uzdrowiskowymi), np. Zieleniec, Jamrozowa Polana - pod kątem współpracy na rzecz rozwoju turystyki, • unikalny układ centrum Lewina Kłodzkiego, charakterystyczny dla zabudowy miejskiej, • funkcjonujące połączenie autobusowe i kolejowe gminy z innymi ośrodkami, • własne ujęcia wody pitnej, • zróżnicowanie przyrodniczo - krajobrazowe, • stosunkowo czyste środowisko, brak źródeł emisji gazów przemysłowych, • wyznaczone szlaki turystyczne piesze i rowerowe, • zinwentaryzowane środowisko przyrodnicze - wyznaczone tereny i obiekty prawnie chronione, w tym obszary ochrony ptasiej i siedliskowej.	względu na dużą konkurencję i atrakcyjność innych ośrodków, • zły stan części dróg, • brak ścieżek rowerowych, • położenie przy drodze krajowej - duże natężenie ruchu, • brak komunikacji publicznej wewnątrz gminy, • rozproszona zabudowa, • niewykorzystany potencjał turystyczny, • wysoka emisja pyłów pochodząca z domowych kotłowni, smog, • dzikie wysypiska odpadów, • zły stan budynków mieszkalnych tworzących zasób mieszkaniowy gminy, • utrudnione prowadzenie inwestycji ze względu na objęcie niektórych terenów ochroną konserwatorską.
Szanse	**Zagrożenia**
• wykorzystanie położenia geograficznego i walorów krajobrazowych do rozwoju turystyki, • wzrost popularności turystyki lokalnej, • utworzenie ścieżek rowerowych o znaczeniu turystycznym, • ułatwienie dostępu do środków na inwestycje związane z OZE.	• ograniczone środki na działania w zakresie infrastruktury, • gwałtowane, nagłe zjawiska pogodowe, • większa popularność/znajomość i lepsza promocja sąsiednich gmin o charakterze uzdrowiskowym, • ograniczone środki własne na realizację projektów z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej i budżetu państwa.

II. KIERUNKI ROZWOJU GMINY

Efekt prac diagnostycznych stanowi podstawę dla opracowania części programowej Strategii, która zawiera kluczowe założenia polityki rozwoju gminy Lewin Kłodzki. Struktura Strategii obejmuje następujące elementy:

• cele strategiczne w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym,

• kierunki rozwoju planowane do podjęcia dla osiągnięcia celów strategicznych.

Odniesienie celów strategicznych do trzech obszarów (społeczny, gospodarczy i przestrzenny) wynika wprost z ustawy o samorządzie gminnym. Aby spełnić jej wymogi, taki układ zastosowano w niniejszym dokumencie. Należy jednak pamiętać, że wszystkie te obszary się wzajemnie przenikają, stąd pewne proponowane w ramach kierunków rozwoju działania wręcz muszą się powtarzać.

II.1. KLUCZOWE ZAŁOŻENIA POLITYKI ROZWOJU LOKALNEGO GMINY LEWIN KŁODZKI

OBSZAR SPOŁECZNY

CEL STRATEGICZNY: **DOBRE WARUNKI DO TRWAŁEJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ**

Gmina Lewin Kłodzki charakteryzuje się niewielką liczbą mieszkańców oraz małą gęstością zaludnienia. Drugi z wymienionych aspektów utrudnia tworzenie się więzi społecznych, w tym sąsiedzkich, oraz wpływa na utrudniony dostęp do usług społecznych. Dwie największe pod względem liczby mieszkańców miejscowości gminne, czyli Lewin Kłodzki i Jeleniów, położone są przy drodze krajowej nr 8 i bezpośrednio ze sobą sąsiadują, dzięki czemu problem z dostępem do usług administracyjnych czy innych jest mniejszy. Z kolei ze względu na brak komunikacji zbiorowej docierającej do pozostałych miejscowości, mieszkańcy są skazani na dojazd tylko własnymi środkami transportu. Mała liczba mieszkańców w połączeniu z brakiem na terenie gminy większych podmiotów gospodarczych oznacza ponadto mniejsze wpływy do budżetu, co powoduje ograniczenie w świadczeniu usług publicznych. Dopiero od połowy 2021 r. w gminie rozpoczeła funkcjonowanie instytucja kultury, dzięki której możliwa stała się aktywizacja mieszkańców oraz zagospodarowanie ich czasu wolnego w efektywny sposób.

Pomimo tych niezależnych od władz lokalnych utrudnień, niezbędne jest kreowanie rozwoju lokalnego w obszarze społecznym. Diagnoza strategiczna wykazała występowanie zarówno pozytywnych elementów, jak i wyzwań. Wśród pozytywnych można wymienić wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz szerzej - wzrost liczby mieszkańców gminy, zmniejszenie poziomu bezrobocia, zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej czy wysoki poziom nauczania w szkole podstawowej (przejawiający się dobrymi wynikami

egzaminu ósmoklasisty). Jednocześnie dostrzegalne są problemy, takie jak wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym i szybkie tempo starzenia się społeczności (w kontekście braku oferty opieki nad tymi osobami), częste zjawisko korzystania z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, duży udział kobiet wśród osób bezrobotnych, niedostateczna liczba pracowników socjalnych czy brak chęci do korzystania z oferty projektów socjalnych. Problem stanowi również infrastruktura społeczna. Ukształtowanie terenu powoduje, że - zwłaszcza w mniejszych wsiach - nie ma przestrzeni publicznych, które można wyposażyć w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową czy służącą spotkaniom mieszkańców. Ponadto trudne są warunki lokalowe - zarówno jeśli chodzi o stan budynków użyteczności publicznej (np. Urząd Gminy i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowane w budynku OSP), jak i ich dostosowanie do korzystania przez osoby z problemami ruchowymi.

Kierunek rozwoju: **Wysoka dostępność do usług publicznych**

- wspieranie profesjonalizacji sektora pozarządowego oraz grup nieformalnych dla wzmocnienia współpracy w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- rozwój oferty spędzania czasu wolnego dla osób w różnym wieku, z uwzględnieniem mieszkańców wszystkich miejscowości gminy,
- dalszy rozwój wyposażenia placówek oświatowych oraz systemu zajęć dla uczniów w celu wzmocnienia kompetencji dzieci i młodzieży,
- dokształcanie nauczycieli,
- wspieranie rodzin oraz osób w trudnej sytuacji życiowej,
- aktywizacja zawodowa mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet,
- podjęcie starań na rzecz prowadzenia na terenie gminy działalności przez podmiot ekonomii społecznej, w szczególności działający w sferze gastronomii lub innej, pokrewnej do turystyki,
- poprawa dostępności opieki nad najmłodszymi dziećmi oraz seniorami,
- rozwój usług skierowanych do osób w wieku poprodukcyjnym,
- działania osłonowe wraz z usługami doradczymi ze wsparciem w termomodernizacji itp. dla gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem energetycznym,
- rozwój e-usług na terenie gminy, w tym rozwój infrastruktury szybkiego internetu w administracji samorządowej,
- edukacja w zakresie TIK (technologii informacyjno-komunikacyjnych) wśród dzieci i młodzieży oraz w kontekście tworzenia tzw. smart villages,
- stworzenie nowej siedziby Urzędu Gminy oraz GOPS, umożliwiające likwidację barier architektonicznych w dostępie do usług publicznych oraz efektywną pracę,
- prowadzenie działań rewitalizacyjnych,

- aktywne pozyskiwanie środków finansowych oraz intensyfikacja współpracy z innymi podmiotami (w tym sąsiednimi samorządami) w celu wykreowania lepszej oferty usług publicznych.

OBSZAR GOSPODARCZY

CEL STRATEGICZNY: **ROZWINIĘTA GOSPODARKA LOKALNA DZIĘKI WYKORZYSTANIU ZASOBÓW ENDOGENICZNYCH**

Z racji położenia geograficznego i warunków lokalnych w przypadku gminy Lewin Kłodzki trudno jest zapewnić możliwość dywersyfikacji gospodarki lokalnej, która sprzyja rozwojowi gmin. Warunki przyrodnicze i krajobrazowe powodują, że nie ma większych terenów inwestycyjnych, a ewentualne działalności gospodarcze nie mogą być uciążliwe dla środowiska naturalnego i podstawowej gałęzi gospodarki lokalnej, czyli turystyki. Jednocześnie i jej rozwój jest na terenie gminy Lewin Kłodzki utrudniony ze względu na dużą konkurencję otaczających ją gmin uzdrowiskowych: Kudowy-Zdrój, Dusznik-Zdrój i Polanicy-Zdrój, w których usytuowane są m.in. sanatoria. Historycznie Lewin Kłodzki stanowił miejsce wizyt kuracjuszy z pobliskich uzdrowisk i przy wzmocnieniu współpracy z sąsiednimi gminami możliwe będzie przynajmniej częściowe przywrócenie tego trendu. Budowa drogi ekspresowej S8 może ułatwić dojazd do gminy mieszkańcom Dolnego Śląska, w tym przede wszystkim z Wrocławia, i zwiększyć ruch turystyczny, zwłaszcza o charakterze jednodniowym czy weekendowym.

Podstawę rozwoju gospodarki lokalnej na terenie gminy Lewin Kłodzki stanowić może turystyka. Gmina posiada dość rozwiniętą bazę noclegową, opartą głownie o gospodarstwa agroturystyczne, natomiast istnieje potrzeba stworzenia bazy gastronomicznej. Służyć temu może powołanie lub „przyciągnięcie" do gminy podmiotu ekonomii społecznej np. w formie spółdzielni socjalnej. Pozwoli to zarówno wygenerować preferowaną działalność, jak i przyniesie korzyść społeczną np. w postaci zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych, kobiet czy starszych. Rozwojowi turystycznemu gminy służyć będzie ponadto rozwój infrastruktury turystycznej oraz poprawa jej stanu, szczególnie w zakresie działań informacyjnych. Sieć szlaków na terenie gminy jest rozwinięta, natomiast brakuje przede wszystkim tablic informacyjnych, które prezentowałyby je w zbiorczy sposób. Warto rozważyć również stworzenie aplikacji np. na smartfony, co nie generuje wysokich kosztów (zwłaszcza w kontekście utrzymania). Istotne będzie poprawienie funkcjonalności strony internetowej gminy i wzbogacenie treści dotyczących lokalnego dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych. Uzupełnieniem oferty turystycznej nadal może być produkcja ekologicznej żywności, w tym serów czy owoców. Z tego

względu gmina może wspierać lokalnych producentów ze swojego terenu poprzez informowanie o możliwościach pozyskania dofinansowania na działalność, organizację czy udział w targach.

Kierunek rozwoju: **Wsparcie dla rozwoju turystyki, rolnictwa ekologicznego oraz nieuciążliwej dla środowiska działalności gospodarczej**

- wspieranie gospodarstw rolnych poprzez informowanie o dostępnych źródłach finansowania działalności i szkoleniach organizowanych przez wyspecjalizowane agencje,
- wspieranie tworzenia gospodarstw ekologicznych oraz promocja żywności ekologicznej,
- promocja terenów inwestycyjnych w gminie pod kątem działalności nieuciążliwej dla środowiska naturalnego i mieszkańców,
- promocja lokalnych atrakcji, dziedzictwa kulturowego oraz walorów przyrodniczych przy współpracy z innymi podmiotami, w tym samorządami,
- rozwój małej infrastruktury turystycznej, jak wiaty, ławki, kosze na odpady, tablice informacyjne,
- rozwój szlaków rowerowych na terenie gminy,
- wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie ich działań statutowych, przekładających się na promocję gminy,
- rozwój treści z zakresu turystyki na stronie internetowej gminy,
- organizacja imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, promujących gminę.

OBSZAR PRZESTRZENNY

CEL STRATEGICZNY: **PRZYJAZNA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA PRZY ZACHOWANIU WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO**

Gmina Lewin Kłodzki posiada korzystne położenie geograficzne - leży w niewielkiej odległości od Wrocławia, a także od granicy z Niemcami i Czechami (których obywatele mogą korzystać z walorów turystycznych gminy), przez jej teren przebiega droga krajowa nr 8 (łatwy dojazd), a na krajobraz wpływają stosunkowo niewysokie góry, które mogą stanowić miejsce uprawiania aktywności ruchowej dla osób w różnym wieku i o różnej kondycji. Jednocześnie otaczają ją gminy uzdrowiskowe: Kudowa-Zdrój, Polanica-Zdrój i Duszniki-Zdrój, będące z jednej strony potencjalnymi partnerami, ale z drugiej strony na tyle atrakcyjne i popularne, że stanowiące ogromną konkurencję dla gminy Lewin Kłodzki.

Wyjątkowe walory przyrodnicze powodują, że na obszarze gminy wyznaczono liczne formy ochrony przyrody. Może to utrudniać inwestycje na terenie gminy, ale jednocześnie stanowi o jej wyjątkowości jako destynacji turystycznej. Między innymi z tego względu należy podejmować działania zmierzające do utrzymania wysokiej jakości środowiska, w tym powietrza. Ułatwieniem do wdrażania tych założeń będą środki zewnętrzne, przede wszystkim fundusze unijne, których duża część przeznaczona będzie na wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, termomodernizacje czy zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii.

Uzupełnieniem są walory kulturowe, które należy eksponować i o których trzeba informować potencjalnych turystów. Ważnym elementem jest też utrzymanie i rewaloryzacja przestrzeni publicznych, w tym budynków komunalnych, zwłaszcza w obrębie zabytkowego centrum Lewina Kłodzkiego. Przeprowadzono tam już prace porządkujące układ drogowy, ale niezwykle istotne będzie wyremontowanie fasad części budynków, dzięki czemu przywrócona zostanie ich wartość architektoniczna.

Ważnym elementem pozostaje utrzymanie w dobrym stanie układu drogowego na terenie gminy. Zadanie to jest tym trudniejsze, że położenie w rejonie górskim wywołuje chociażby erozję gleb, podmywanie dróg itp. Infrastruktura drogowa musi jednak być dobrej jakości, aby zapewnić mieszkańcom komfort przemieszczania się m.in. w drodze do pracy. Ponadto należy dążyć do stworzenia miejsc rekreacji i aktywnego wypoczynku dla mieszkańców, czy innego zagospodarowania przestrzeni publicznych w sposób sprzyjający integracji mieszkańców oraz organizacji czasu wolnego. W chwili obecnej taka infrastruktura jest dostępna przede wszystkim w Lewinie Kłodzkim. Pozytywny przykład stanowi miejscowość Dańczów, gdzie udało się stworzyć teren rekreacyjny złożony z boiska sportowego i placu zabaw, z których mogą korzystać mieszkańcy. Nie jest on duży, jednak pozwala na sąsiedzkie spotkania i wspólne spędzanie czasu. Z kolei w Gołaczowie wybudowano wiatę z paleniskiem, służącą integracji społecznej w obrębie sołectwa. Tego rodzaju inwestycje mogą zostać zrealizowane na stosunkowo niewielkiej przestrzeni i mniejszym kosztem niż np. świetlice wiejskie.

Ponadto - ze względu na duże walory środowiskowe i obecność istotnych obszarów przyrodniczych prawnie chronionych na terenie gminy - podejmować należy również inne działania, które będą pozytywnie przekładały się na jakość środowiska w gminie, a także pozwolą na dostosowanie do zmian klimatycznych.

Kierunek rozwoju: **Rozwój infrastruktury i przestrzeni publicznych**

- przebudowy, budowy i modernizacje infrastruktury drogowej, w tym chodników i oświetlenia ulicznego,
- współpraca ponadlokalna na rzecz poprawy jakości dróg powiatowych,
- współpraca ponadlokalna na rzecz rozwoju transportu zbiorowego na terenie gminy,

- rozwój i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz zwiększenie liczby przydomowych oczyszczalni ścieków,
- rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
- modernizacja budynków użyteczności publicznej oraz mieszkalnych wielorodzinnych,
- rozwój sieci internetowej,
- kreowanie miejsc spotkań dla mieszkańców,
- rozbudowa elementów małej architektury, zwłaszcza w pobliżu atrakcji turystycznych,
- zwiększenie odporności środowiska przed podtapianiem poprzez odbudowę rowów, urządzeń melioracyjnych i zbiorników wodnych na terenie gminy,
- przeciwdziałanie tworzeniu dzikich wysypisk odpadów oraz porządkowanie na bieżąco terenów nielegalnego składowania odpadów,
- prowadzenie procesu rewitalizacji w zakresie zagospodarowania przestrzeni służącego realizacji celów społecznych oraz zmiany funkcji budynków.

Kierunek rozwoju: **Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska**

- realizacja oraz wspieranie działań na rzecz zachowania bioróżnorodności,
- podjęcie współpracy z innymi samorządami i podmiotami (typu lokalne grupy działania) w celu wykreowania spójnej oferty turystycznej, uwzględniającej walory krajobrazowe i historyczne,
- ograniczanie energochłonności i emisyjności budynków na terenie gminy,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, w tym poprzez działania promocyjne,
- promowanie założeń gospodarki obiegu zamkniętego,
- promocja i wdrażanie małej retencji,
- stosowanie zielono-niebieskiej infrastruktury,
- edukacja ekologiczna,
- podejmowanie działań mających na celu likwidację azbestu.

II.2. OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W UJĘCIU LOKALNYM

Nie określa się obszarów strategicznej interwencji w obrębie gminy Lewin Kłodzki.

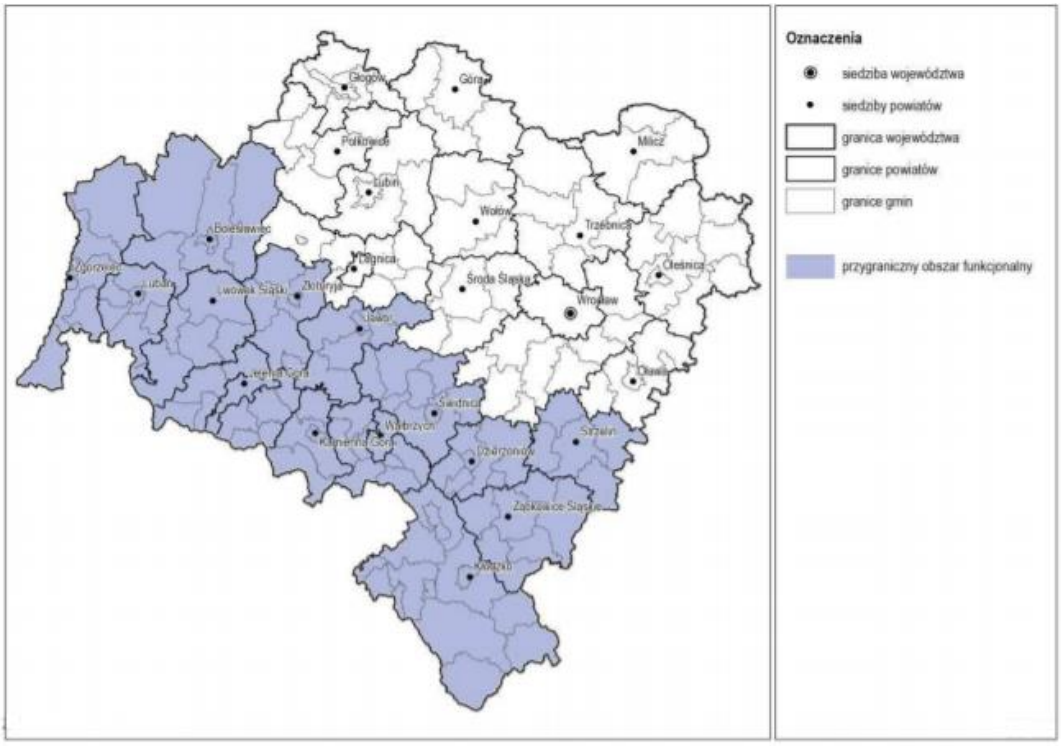
II.3. OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W UJĘCIU REGIONALNYM

Gmina Lewin Kłodzki, położona w subregionie wałbrzyskim, nie znajduje się na terenie obszaru strategicznej interwencji według *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030*.

Zgodnie z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* gmina należy do przygranicznego obszaru funkcjonalnego oraz Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego. Należy do gmin:

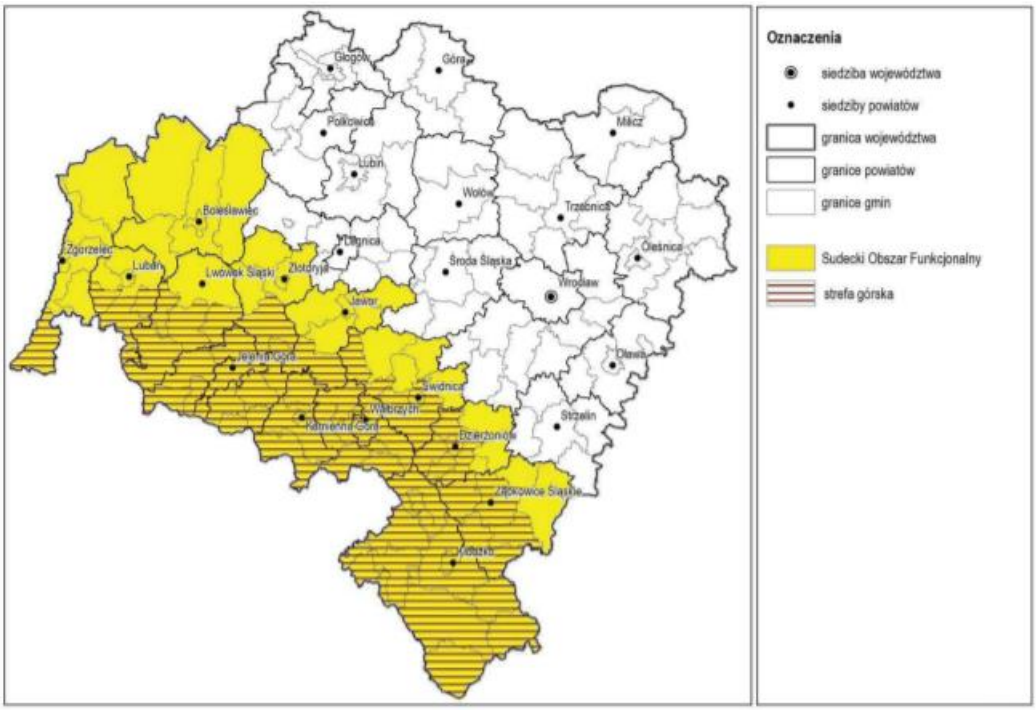
- w których zlokalizowane są korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym oraz lądowe korytarze ekologiczne,
- przez których tereny przebiegają linie kolejowe jako tereny zamknięte, zastrzeżone ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa,
- w których zlokalizowane są udokumentowane niezagospodarowane złoża kopalin o znaczeniu ogólnokrajowym i regionalnym.

Rys. 1 Przygraniczny obszar funkcjonalny na tle województwa dolnośląskiego.

Źródło: *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego*, s. 105.

Rys. 2 Sudecki Obszar Funkcjonalny na tle województwa dolnośląskiego.

Źródło: *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego*, s. 108.

Ponadto 2 października 2020 r. podpisano porozumienie, na podstawie którego samorządy z powiatów: dzierżoniowskiego, kłodzkiego i ząbkowickiego utworzyły Południowy Obszar Funkcjonalny. W *Zarysie planu działań Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Południowego Obszaru Funkcjonalnego* znalazły się następujące projekty dotyczące gminy Lewin Kłodzki:

- Termomodernizacja wielorodzinnych budynków mieszkaniowych na terenie gminy Lewin Kłodzki;
- Poprawa jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii na terenie gminy Lewin Kłodzki;
- Przebudowa oraz budowa dróg gminnych na terenie gminy Lewin Kłodzki;
- Przebudowa dróg gruntowych wraz z budową dróg pod ścieżki rowerowe asfaltowe na terenie gminy Lewin Kłodzki;
- Szkolenia i kursy komputerowe pozwalające nabyć umiejętności korzystania z urządzeń cyfrowych oraz obsługi narzędzi cyfrowych;
- Szkolna strefa EDU-FUN;
- Teatralne Tet a tet w Lewinie Kłodzkim;
- Rozwój kompetencji osób dorosłych z gminy Lewin Kłodzki;
- Wielka kultura na wsi małej (projekt Stowarzyszenia Obywatelskiego „Kulturalny Zakątek" z Lewina Kłodzkiego),

- Mała Gmina – Wielki Artysta (projekt Stowarzyszenia Obywatelskiego „Kulturalny Zakątek" z Lewina Kłodzkiego);
- Odpowiedzialna rodzina filarem społeczeństwa;
- Rewitalizacja wielorodzinnych budynków mieszkalnych na terenie gminy Lewin Kłodzki.

II.4. MODEL FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY WRAZ Z USTALENIAMI I ZALECENIAMI DOTYCZĄCYMI PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Główne ustalenia i zasady rozwoju przestrzennego gminy Lewin Kłodzki pochodzą ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lewin Kłodzki, stanowiącego podstawę dla modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Zgodnie z zapisami tego dokumentu, w rozwoju zagospodarowania gminy preferowane powinny być kierunki w maksymalnym stopniu wykorzystujące i podkreślające walory środowiska przyrodniczego, przy zapewnieniu warunków utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska, w szczególności przez zapewnienie ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych. Z tego względu nie jest wskazane rozwijanie przemysłu o znacznej uciążliwości dla środowiska przyrodniczego, zaś gospodarka rolna powinna przyjąć charakter ekstensywny (na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego). Utrzymana zostanie także dominująca dotychczas struktura użytkowania terenów gminy, tj. przewaga lasów oraz trwałych użytków zielonych.

- Istotny jest rozwój prośrodowiskowej infrastruktury o wysokim standardzie technologicznym, projektowym i wykonawczym, w tym zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii.
- Nowe tereny zainwestowane powinny wiązać się z ukształtowanymi historycznie układami osadniczymi i nie powodować fragmentacji przestrzeni otwartych oraz powierzchni biologicznie czynnych.
- Najpierw należy uzupełniać zabudową tereny już zainwestowane (dopełnienie lub w zabudowie, łączenie oderwanych enklaw, itp.), a dopiero w dalszej kolejności dopuszczalna jest ekspansja poza istniejące granice układów osadniczych, ale w ich bezpośrednim sąsiedztwie.
- W zakresie infrastruktury technicznej – w pierwszej kolejności należy realizować te instalacje, których uruchomienie da największy efekt ekologiczny i społeczno-gospodarczy.

Poniżej przedstawiono ogólne zasady zagospodarowania wybranych jednostek terenowych:

TERENY ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ LUB NISKIEJ WIELORODZINNEJ

- dopuszczalne są m.in. obiekty usługowe, niekolidujące z zabudową mieszkaniową, zieleń urządzona;
- nowa zabudowa musi harmonizować z regionalnymi tradycjami architektonicznymi, a w przypadku nowych lub modernizowanych budynków należy dążyć do utrzymania wysokości i charakteru architektonicznego, nawiązującego do istniejącej zabudowy;
- należy tworzyć enklawy zabudowy mieszkaniowej bez funkcji usługowych.

TERENY ZAINWESTOWANIA MIESZKANIOWO-GOSPODARCZEGO

- dopuszczenie zabudowy mieszkaniowej – pojedynczych budynków jednorodzinnych lub ich zespołów, zabudowy wielorodzinnej o charakterze zbliżonym do jednorodzinnej;
- dopuszcza się zieleń urządzoną, usługi niekomercyjne (np. edukacja) oraz drobne funkcje gospodarcze, niepowodujące obniżenia standardów jakości środowiska;
- w nowych i modernizowanych budynkach należy dążyć do utrzymania wysokości i charakteru architektonicznego, nawiązującego do istniejącej zabudowy.

TERENY ZABUDOWY PENSJONATOWEJ, USŁUGOWEJ I MIESZKANIOWEJ O CHARAKTERZE LETNISKOWYM: dopuszczona zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, zagrodowa (z zakazem prowadzenia działalności powodującej występowanie uciążliwości), inne formy niskiej zabudowy, usługi i inne obiekty i urządzenia.

TERENY USŁUG I SŁUŻĄCE WYPOCZYNKOWI

- dopuszczone inne rodzaje nieuciążliwych usług, zabudowa mieszkaniowa, zieleń, obiekty, urządzenia i sieci infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, niekolidujące z preferowanym zagospodarowaniem terenu;
- co najmniej połowa terenu powinna zostać zachowana i zagospodarowana jako powierzchnia biologicznie czynna.

TERENY USŁUG I FUNKCJI PRODUKCYJNYCH

- dopuszczone obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji niekolidujące z preferowanym zagospodarowaniem terenu, a także zieleń urządzona;
- na terenie każdej nowej nieruchomości co najmniej 15% powierzchni powinno zostać zachowane i zagospodarowane jako powierzchnia biologicznie czynna.

TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI KOPALIN

- dopuszczone ponadlokalne obiekty, urządzenia i sieci infrastruktury technicznej i komunikacji, niekolidujące z preferowanym zagospodarowaniem terenu, uprawy rolne, zieleń (w szczególności o charakterze izolacyjnym);
- podjęcie eksploatacji jest uzależnione od wykazania, że nie będzie ona kolizyjna z ujęciami wody ani walorami parku narodowego, natomiast po jej zakończeniu teren powinien zostać zrekultywowany w kierunku leśnym, rolnym lub dla wykorzystania rekreacyjnego.

TERENY PREFEROWANE DLA URZADZEŃ I OBIEKTÓW OBSŁUGI KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ I PODRÓŻNYCH

- dopuszczalne inne usługi, niekolidujące z preferowanym zagospodarowaniem terenu, a także obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej oraz komunikacji;
- co najmniej połowa terenu powinna zostać zachowana i zagospodarowana jako powierzchnia biologicznie czynna.

TERENY ZIELENI URZĄDZONEJ: dopuszcza się pojedyncze obiekty usługowe, a także obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji, niekolidujące z preferowanym zagospodarowaniem terenu.

TERENY ZIELENI NIEURZĄDZONEJ: dopuszcza się gospodarowanie rolne, niekolidujące z preferowanym zagospodarowaniem terenu, możliwość realizacji urządzeń infrastruktury turystycznej (z wyjątkiem lokalizacji budynków), a także prowadzenie sieci oraz lokalizacji obiektów i urządzeń komunikacji i infrastruktury technicznej.

TERENY LASÓW I DOLESIEŃ

- dopuszcza się lokalizowanie obiektów i urządzeń służących gospodarce leśnej oraz wprowadzanie elementów służących spacerom;
- dopuszcza się – w ograniczonym zakresie – prowadzenie sieci, lokalizację obiektów i urządzeń komunikacji oraz infrastruktury technicznej.

POZOSTAŁE TERENY (inne niż teren stacji energetycznej, ogrodów działkowych, cmentarza i zieleni towarzyszącej, dla obiektów i urządzeń zaopatrzenia w wodę)

- niedopuszczalna jest trwała zabudowa, w tym związana z produkcją rolniczą;
- dopuszczalna jest budowa stawów, zakładanie plantacji i inne formy intensywnej gospodarki rolnej oraz wprowadzania zadrzewień i zalesień, możliwość realizacji urządzeń infrastruktury turystycznej oraz przeprowadzenie elementów liniowych infrastruktury technicznej i lokalnych komunikacji wraz z lokalizacją urządzeń i obiektów towarzyszących.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego[2] wskazuje na następujące kluczowe cele i kierunki polityki przestrzennej na terenie województwa, których realizacja wymaga skoordynowanych działań na poziomie regionalnym i lokalnym:

[2] Załącznik nr 1 do Uchwały nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. w sprawie uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

Tab. 1 Cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego.

Cele	Kierunki
CEL 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy	Kierunek 1.1. Wzmocnienie potencjału ośrodka wojewódzkiego i ośrodków regionalnych poprzez integrację z ich obszarami funkcjonalnymi.
	Kierunek 1.2. Zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.
	Kierunek 1.3. Zwiększenie konkurencyjności inwestycyjnej województwa poprzez wyznaczenie obszarów optymalnej lokalizacji nowych inwestycji.
	Kierunek 1.4. Zwiększenie dostępności przestrzeni i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego krajobrazu	Kierunek 2.1. Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.
	Kierunek 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.
	Kierunek 2.3. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska.
Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka.	Kierunek 3.1. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury energetycznej oraz racjonalnego rozwoju energetyki odnawialnej opartej na wykorzystaniu naturalnych uwarunkowań regionu.
	Kierunek 3.2. Zapewnienie warunków dla wyposażenia terenów zurbanizowanych w urządzenia i systemy umożliwiające dostarczanie wody i odbiór ścieków oraz zagospodarowanie odpadów.
	Kierunek 3.3. Zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej.
	Kierunek 3.4. Zmniejszenie uciążliwości przewozu towarów masowych.
	Kierunek 3.5. Ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych – powodzi i suszy.
	Kierunek 3.6. Ograniczanie negatywnych skutków działalności człowieka zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu mieszkańców (zanieczyszczenie powietrza, zanieczyszczenie i nadmierne wykorzystanie zasobów wody, hałas).
Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.	Kierunek 4.1. Zwiększenie dostępności zewnętrznej w ramach sieci TEN-T.
	Kierunek 4.2. Integracja działań w ramach głównych korytarzy drogowych o kluczowym i strategicznym znaczeniu z punktu widzenia rozwoju województwa.

Źródło: *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego*, s. 25.

Plan sytuuje gminę Lewin Kłodzki w obrębie kilku ważnych obszarów, w tym Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego. Polityka przestrzenna ma być na tych terenach ukierunkowana w szczególności na zachowanie spójności terytorialnej regionu, a w przypadku wskazanych wyżej obszarów funkcjonalnych również m.in. na:

- wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu,
- ograniczanie negatywnych skutków ekstremalnych zjawisk naturalnych - powodzi i suszy,
- zapewnienie warunków dla rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej,
- zapobieganie peryferyzacji ośrodków i obszarów zagrożonych marginalizacją.

Realizacja niniejszej strategii musi uwzględniać założenia polityki przestrzennej województwa dolnośląskiego, to jest:

1) Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:
    - Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmiany klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich.

- Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczenie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów.
- Ul. Kościuszki i Pstrążna w Kudowie Zdroju od przejścia granicznego w Czermnej do przejścia granicznego Pstrążnej – kanalizacja sanitarna.
- Kanalizacja sanitarna ul. Boczna w Kudowie Zdroju.
- Sieć kanalizacyjna Dańczów-Gołaczów-Darnków,
- Modernizacja głównego kolektora kanalizacji sanitarnej w Kudowie Zdroju.

2) Ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego w zakresie zasad zagospodarowania dla obszarów funkcjonalnych obowiązujących dla gminy:
   - Uwzględnienie przebiegu i funkcji korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym w lokalnych dokumentach planistycznych oraz działaniach należących do kompetencji gminy – lądowy korytarz o znaczeniu międzynarodowym – korytarz ekologiczny GKZ-8A Góry Sowie.
   - Wskazanie w studiach gminy węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi prowadzącymi w obszarze gminy.
   - Zintegrowanie systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemem tras turystycznych po stronie czeskiej i niemieckiej.
3) Uwzględnienie w dokumentach gminnych polityki rozwoju zawartej w „Strategii Rozwoju Sudety 2030".
4) Ograniczenie zabudowy dolin rzecznych (ochrona brzegów rzek przed zabudową, grodzeniem, osuszaniem i niszczeniem szaty roślinnej) w celu zachowania drożności korytarzy ekologicznych i minimalizowania skutków powodzi.
5) Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.
6) Dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez:
   - Realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi.
   - Wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytworzenia sztucznego śniegu zagraża naturalnemu środowisku naturalnemu.

7) Uwzględnienie komponentu adaptacyjnego (do zmian klimatu) w dokumentach planistycznych, strategicznych i operacyjnych gminy, w tym m.in. odtworzenie starorzeczy i obszarów bagiennych jako naturalnych terenów retencyjnych,
8) Planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej.
9) Uwzględnienie ograniczeń dla rozwoju energetyki wiatrowej wynikających z dokumentu wspomagającego politykę Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie energetyki ze źródeł odnawialnych – „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim".

W ramach Planu określono jedną inwestycję celu publicznego, zlokalizowaną w obrębie gminy Lewin Kłodzki i ustaloną w Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, tj. Sieć kanalizacyjna Dańczów – Gołaczów - Darnków[3].

W obrębie gminy Lewin Kłodzki wyodrębniono 4 jednolite części wód powierzchniowych oraz 2 jednolite części wód podziemnych*:*

Tab. 2 Jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy Lewin Kłodzki.

Jednolite części wód powierzchniowych[4]	**Status**	**Cel środowiskowy**	**Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych**
JCWP			
PLRW500049449 Czermnica	naturalne	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	niezagrożona
PLRW500049469 Klikawa	naturalne	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	niezagrożona
PLRW6000512188 Bystrzyca Dusznicka od Kamiennego Potoku do Wielisławki	silnie zmienione	dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny	zagrożona
PLRW60007121839 Bystrzyca Dusznicka od źródła do Kamiennego Potoku	naturalne	bardzo dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	niezagrożona
JCWPd			
Jednolite części wód podziemnych	**Ogólna ocena stanu**		**Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych**

[3] Ponadto Gmina Lewin Kłodzki została wskazana jako podmiot współodpowiedzialny – z Gminą Kudowa-Zdrój – za realizację przedsięwzięć: Gospodarka osadowa Oczyszczalni Ścieków w Kudowie-Zdroju, Modernizacja komór fermentacyjnych Oczyszczalni Ścieków w Kudowie-Zdroju.

[4] JCWP PLRW6000512188 oraz PLRW60007121839 to jcwp, które leżą w dorzeczu Odry, pozostałe zaliczane są do dorzecza Łaby.

GW5000137	dobry	niezagrożona
GW6000125	dobry	niezagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* oraz *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby.*

W *II Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*[5] zapisano następujące inwestycje kierunkowe realizowane na jcwp znajdujących się w obrębie gminy Lewin Kłodzki:

- ochrona przeciwpowodziowa doliny rzeki Bystrzycy Dusznickiej i rzeki Kamienny Potok;
- koncepcja zabezpieczenia przeciwpowodziowego doliny rzeki Klikawy.

W *Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry* nie przewidziano żadnych działań na terenie gminy Lewin Kłodzki.

Plan utrzymania wód na obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu przewiduje szereg działań dla ww. jednolitych części wód powierzchniowych, polegających na wycince zakrzaczeń i zadrzewień poza okresem lęgowym cyklicznie co 3 lata, usuwaniu namułów i rumoszu cyklicznie co 5 lat, remontach i konserwacji m.in. murów oporowych, okładzin i narzutów kamiennych, stopni betonowych i kamiennych, jazów - cyklicznie co 5 lat.

W *Planie przeciwdziałania skutkom suszy*, przyjętym Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r., wskazano, że – w ujęciu dorzeczy - najmniejsze zagrożenie występowania silnych deficytów opadu występuje na obszarze dorzecza m.in. Łaby, gdzie dominuje najniższa klasa zagrożenia suszą atmosferyczną z prawdopodobieństwem pojawienia się silnego deficytu opadów poniżej 5% w skali analizowanego wielolecia (tj. około raz na 30 lat)[6]. Cały obszar tego dorzecza należy do klasy I – obszarów słabo zagrożonych wystąpieniem suszy rolniczej. Bardzo wysokie jest z kolei zagrożenie wystąpieniem suszy hydrologicznej, które dla dla obsaru gminy Lewin Kłodzki zostały określone jako klasa III – obszary silnie zagrożone. Ponadto teren gminy Lewin Kłodzki znajduje się w obszarze silnego zagrożenia suszą hydrogeologiczną. Plan nie przewiduje żadnych konkretnych inwestycji związanych z przeciwdziałaniem suszy na terenie gminy Lewin Kłodzki, natomiast generalnie dla jednostek samorządu terytorialnego wskazuje następujący katalog zmierzających do tego działań:

- wdrożenie metod technicznych i nietechnicznych spowalniających odpływ wód z terenów rolniczych,

[5] II aktualizacja *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* w momencie opracowania i przyjmowania niniejszej strategii była na etapie konsultacji społecznych. Nadmienić należy, że działanie polegające na ochronie przeciwpowodziowej doliny rzeki Bystrzycy Dusznickiej i Kamiennego Potoku znalazło się na liście działań strategicznych technicznych w I cyklu planistycznym, tj. *Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 18 października 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1967).

[6] *Plan przeciwdziałania skutkom suszy*, s. 24.

- opracowanie analizy potrzeb i możliwości zwiększenia retencji na gruntach leśnych oraz przyjęcie do realizacji wskazanych w analizie możliwych rozwiązań,
- zintegrowane zarządanie wodami opadowymi w oparciu o techniki zagospodarowania opadu w miejscu jego wystąpienia,
- budowa obiektów hydrotechnicznych, a tym samym umożlwiienei kontroli obiegu wody za pomocą sztucznych zbiorników wodnych lub ziemnych stawów wyłącznie na obszarach, na których nie jest możliwe zastosowanie działań korzystniejszych z punktu widzenia ochrony środowiska,
- uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego szczebla gminnego,
- tworzenie wraz z wymaganą infrastrukturą alternatywnych ujęć wód lub ich modernizacja na cele zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, z wykorzystaniem wód podziemnych,
- stworzenie procedur w zakresie zapewnienia zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spozycia przez ludzi w przypadku, gdy dotrzymanie ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne nie jest możliwe lub doznaje ograniczeń w związku z występowaniem zjawiska suszy hydrologicznej lub hydrogeologicznej.

Mapy zagrożenia powodziowego wskazują na występowanie zagrożenia powodzią w gminie Lewin Kłodzki wzdłuż potoku Klikawa. Generalnie obszar gminy znajduje się:

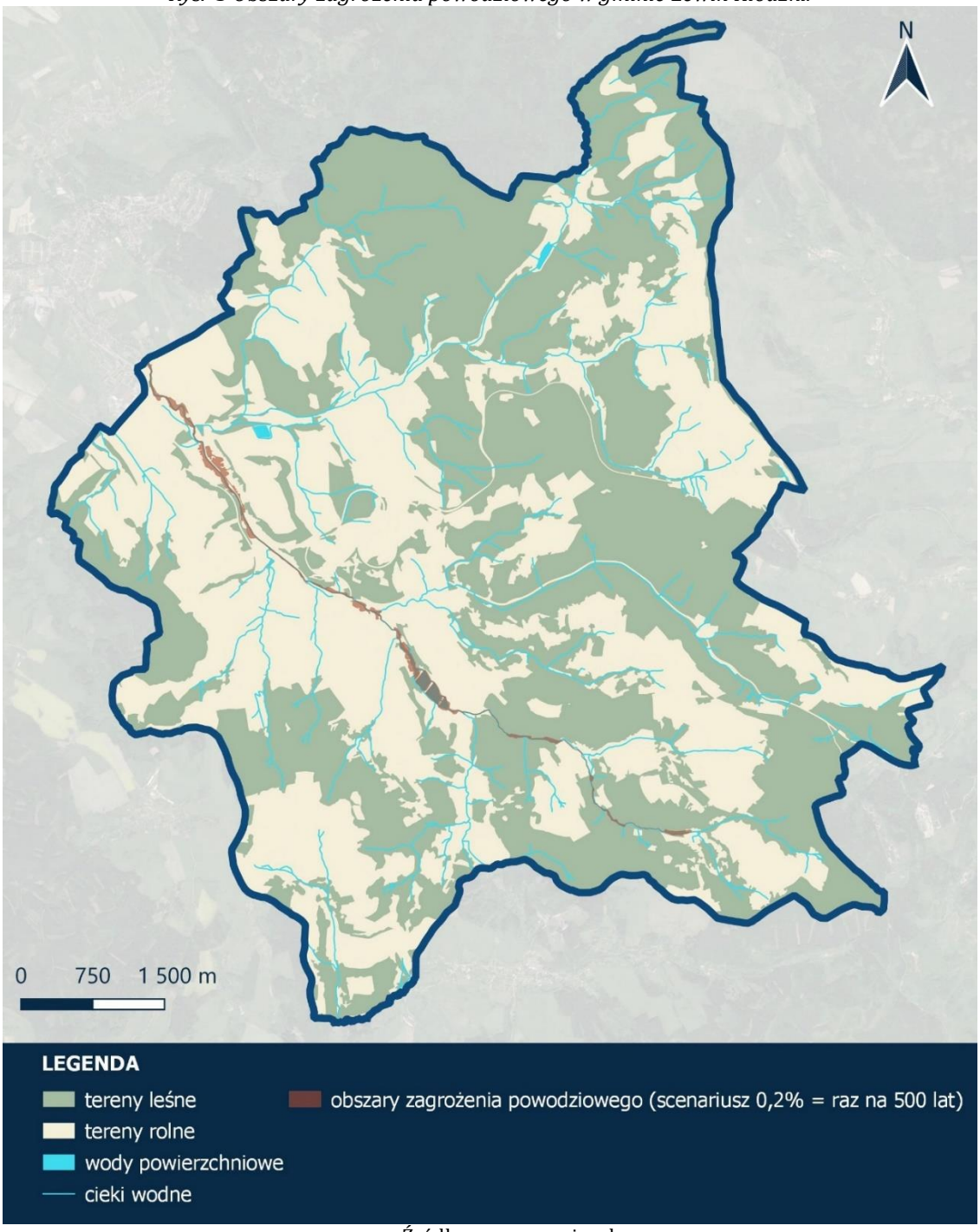
a. na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi p=1%,

b. na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi p=10%,

c. na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi p=0,2%.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią o p=10% i p=1% obowiązuje zakaz zagospodarowania. Tereny te należy zachować w niezmienionym kształcie i zagospodarowaniu, nie należy wprowadzać nowej zabudowy. Ponadto należy podkreślić, że każda nowa inwestycja na terenie zagrożonym powodzią może powodować zmianę przepływu i popiętrzenie wód powodziowych oraz zmniejszenie retencji wodnej.

Rys. 3 Obszary zagrożenia powodziowego w gminie Lewin Kłodzki.

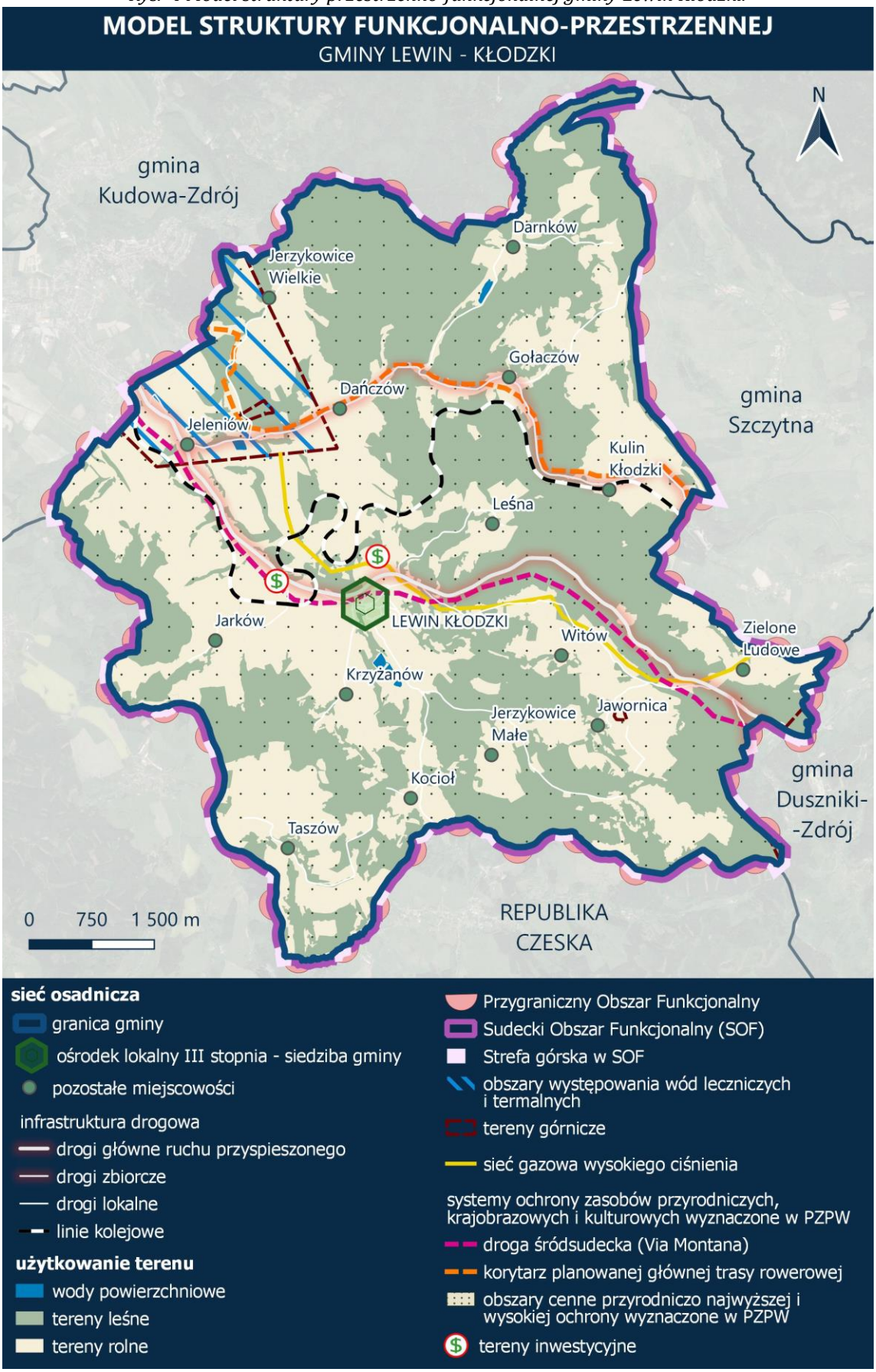

Źródło: opracowanie własne.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Lewin Kłodzki uwzględnia podstawowe aspekty dotyczące kształtowania i relacji przestrzennych w zakresie sieci osadniczej, systemu przyrodniczego, systemu transportowego oraz zagospodarowania przestrzeni Gminy.

W zakresie systemu przyrodniczego, na terenie gminy funkcjonują wielkopowierzchniowe formy ochrony, które stanowią ważny element rozwoju gospodarczego gminy - pod kątem rozwoju turystyki i rekreacji. Dominujący typ użytkowania terenu stanowią użytki rolne. Główny ośrodek administracyjny stanowi miejscowość Lewin Kłodzki.

Rys. 4 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy Lewin Kłodzki.

Źródło: opracowanie własne.

III. WDRAŻANIE STRATEGII

III.1. PROCEDURY WDRAŻANIA, MONITORINGU, EWALUACJI, AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia rozwoju gminy to dokument, który wyznacza najważniejsze cele oraz służące ich osiąganiu kierunki działań. Choć przede wszystkim za jej realizację odpowiada gmina oraz jej jednostki organizacyjne, to istotne jest dążenie do włączenia w ten proces także innych podmiotów. Tym samym niezbędne jest wypracowanie procedury wdrażania i monitoringu strategii, która określi podział kompetencyjny podmiotów zaangażowanych w realizację zapisów strategii. Opierać się on będzie na tzw. trójkącie współpracy, obejmującym sektor publiczny, sektor biznesowy i sektor społeczny.

Tab. 3 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii.

<table>
<tr><th colspan="4">SEKTOR PUBLICZNY</th></tr>
<tr><th>WÓJT</th><th>RADA GMINY</th><th>PODMIOT ZARZĄDZAJĄCY PROCESEM WDRAŻANIA</th><th>KOMÓRKI MERYTORYCZNE I JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE</th></tr>
<tr><td>• stymulowanie i koordynacja działań,
• integrowanie zasobów</td><td>• podejmowanie decyzji o charakterze strategicznym, wpływających na realizację strategii,
• udział w ewaluacji strategii</td><td>• koordynacja działań,
• tworzenie partnerstw na rzecz realizacji strategii,
• poszukiwanie źródeł finansowania,
• monitoring, ewaluacja,
• promocja</td><td>• realizacja strategii,
• udział w monitoringu i ewaluacji (dostarczanie danych)</td></tr>
<tr><th colspan="2">SEKTOR BIZNESOWY</th><th colspan="2">SEKTOR SPOŁECZNY</th></tr>
<tr><th colspan="2">PRZEDSIĘBIORCY, KLUCZOWI, PRACODAWCY, ORGANIZACJE OTOCZENIA BIZNESU, ZRZESZENIA GOSPODARCZE</th><th colspan="2">MIESZKAŃCY, ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, GRUPY NIEFORMALNE, LIDERZY SPOŁECZNI I OSOBY, PUBLICZNE, REPREZENTANCI MŁODZIEŻY</th></tr>
<tr><td colspan="4">• realizacja strategii,
• udział w monitoringu i ewaluacji (dostarczanie danych)</td></tr>
</table>

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Strategia rozwoju gminy. Podręcznik praktyczny*, s. 99.

Realizacja Strategii opierać się będzie na następujących zasadach:

- partycypacja i partnerstwo,
- otwartość,
- aktywność,
- transparentność,
- elastyczność,

- efektywność,
- konsekwencja.

Odpowiedzialność za wyniki i wdrażanie Strategii Rozwoju należy do Wójta Gminy Lewin Kłodzki. Wdrażaniem zajmować się będą komórki merytoryczne Urzędu Gminy Lewin Kłodzki, gminne jednostki organizacyjne oraz inne podmioty prowadzące działalność na terenie gminy (np. firmy, organizacje pozarządowe).

Okresowa ocena stopnia realizacji prowadzona będzie m.in. w oparciu o zestaw wskaźników wyznaczonych dla każdego celu strategicznego na bazie następujących źródeł informacji:

- statystyka publiczna – Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Lokalnych),
- dane Urzędu Gminy, komórek organizacyjnych i jednostek organizacyjnych,
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd powiatowy, samorząd regionalny i administrację rządową dot. działań zbieżnych merytorycznie z badanym celem strategicznym,
- wszelkie pozostałe publikowane i niepublikowane źródła, w tym internetowe, które dotyczyć będą spraw gminnych oraz lokalnej społeczności.

Tab. 4 Wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do 2030 roku.

OBSZAR SPOŁECZNY	
Kierunek działań	**Wskaźniki produktu**
Cel strategiczny **DOBRE WARUNKI DO TRWAŁEJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ**	
Wysoka dostępność do usług publicznych	• liczba wspartych organizacji pozarządowych (szt.), • liczba zajęć dodatkowych dla uczniów, w tym z zakresu edukacji ekologicznej (szt.), • liczba uczniów uczestniczących w zajęciach dodatkowych w placówkach oświatowych (os.), • liczba placówek oświatowych wspartych poprzez doposażenie i modernizacje (szt.), • liczba rodzin oraz osób w trudnej sytuacji życiowej, którym udzielono wsparcia (os.), • liczba seniorów, korzystających z oferty instytucji gminnych lub realizowanych w formie zadań publicznych (os.), • liczba usług publicznych, z których można skorzystać elektronicznie (szt.)
OBSZAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny **ROZWINIĘTA GOSPODARKA LOKALNA DZIĘKI WYKORZYSTANIU ZASOBÓW ENDOGENICZNYCH**	
Wsparcie dla rozwoju turystyki, rolnictwa ekologicznego oraz nieuciążliwej dla środowiska działalności gospodarczej	• liczba wspartych podmiotów gospodarczych i gospodarstw rolnych (szt.), • powierzchnia zagospodarowana na rzecz rozwoju turystyki oraz sportu i rekreacji (ha), • długość wybudowanych/wytyczonych ścieżek rowerowych (km),

	• liczba uczestników imprez lokalnych (os.), • liczba zorganizowanych imprez promujących gminę (szt.),
OBSZAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny **PRZYJAZNA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA PRZY ZACHOWANIU WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO**	
Rozwój infrastruktury i przestrzeni publicznych	• powierzchnia zagospodarowana na rzecz rozwoju turystyki, sportu i rekreacji oraz jako miejsca spotkań dla mieszkańców (ha), • długość zmodernizowanych/przebudowanych dróg (km), • liczba nowych/wymienionych punktów świetlnych (szt.), • długość nowych chodników (km), • długość nowej/zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej (m), • długość nowej/zmodernizowanej sieci wodociągowej (m), • liczba zmodernizowanych budynków należących do gminy (szt.), • liczba zlikwidowanych tzw. dzikich wysypisk śmieci (szt.)
Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska	• powierzchnia nowo utworzonych/zrewaloryzowanych terenów zielonych (m^2), • ilość zutylizowanych wyrobów zawierających azbest (kg), • liczba budynków publicznych poddanych termomodernizacji lub innym działaniom ograniczającym energochłonność i emisyjność (w tym montaż OZE) (szt.), • liczba podjętych działań edukacyjnych i promocyjnych w zakresie ochrony środowiska (szt.)

Źródło: opracowanie własne.

Wdrożeniu Strategii służyć będą dokumenty wykonawcze, których przygotowanie przez jednostki samorządu terytorialnego już teraz regulują różne akty prawne (fakultatywne i obligatoryjne). Poniższa tabela przedstawia zestawienie różnych dokumentów, które mogą wpływać na realizację poszczególnych celów Strategii i mogą (lecz nie muszą) zostać opracowane w celu jej realizacji.

Tab. 5 Plan wykonawczy Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do 2030 roku.

CEL STRATEGICZNY	DOKUMENTY WYKONAWCZE
DOBRE WARUNKI DO TRWAŁEJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ	• Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lewin Kłodzki na lata 2022-2030 • Gminne Programy Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie • roczne Gminne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • roczne Gminne Programy Przeciwdziałania Narkomanii • roczne Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art.

	3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie prowadzącymi działalność pożytku publicznego • program rewitalizacji • Plany Odnowy Miejscowości • Wieloletnia Prognoza Finansowa
ROZWINIĘTA GOSPODARKA LOKALNA DZIĘKI WYKORZYSTANIU ZASOBÓW ENDOGENICZNYCH	• Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego • miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (w tym aktualizowane) • strategia rozwoju turystyki (we współpracy z innymi samorządami lub podmiotami typu LGD)
PRZYJAZNA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA PRZY ZACHOWANIU WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA NATURALNEGO	• plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych • Plany Odnowy Miejscowości • Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego • miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (aktualizowane) • program opieki nad zabytkami • Program usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Lewin Kłodzki wraz z inwentaryzacją • Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lewin Kłodzki • program ochrony środowiska • program rewitalizacji • Wieloletnia Prognoza Finansowa

Źródło: opracowanie własne.

Uchwalenie Strategii zostało poprzedzone ewaluacją ex-ante, zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057), służącą ocenie planowanej interwencji. Wyniki tego rodzaju ewaluacji mogą poprawić jakość planowanej do wdrożenia interwencji, pozwalają ocenić trafność, przewidywaną skuteczność oraz efektywność realizacji Strategii. Natomiast w trakcie obowiązywania Strategii, przeprowadzana będzie ewaluacja on going - służąca ocenie stopnia realizacji Strategii i pozwalająca opracować nowy dokument lub tylko zaktualizować ten - w oparciu o wskaźniki wykorzystane do opracowania diagnozy strategicznej gminy:

- liczba mieszkańców gminy,
- udział osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogóle ludności gminy,
- liczba bezrobotnych w gminie, w tym bezrobotnych kobiet,
- zmiana liczby podmiotów gospodarczych,
- liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców,
- liczba indywidualnych gospodarstw rolnych w gminie,
- poziom przestępczości i wykrywalność przestępstw na terenie gminy,

- liczba zdarzeń na terenie gminy, w których uczestniczą jednostki ochrony przeciwpożarowej na 1000 mieszkańców,
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej z uwzględnieniem powodów trudnej sytuacji życiowej,
- wyniki egzaminu ósmoklasisty,
- poziom czytelnictwa w gminie,
- wydatki na wsparcie realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe,
- długość sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz liczba korzystających z nich osób/podmiotów,
- stan środowiska: jakość powietrza oraz wód.

Monitoring z kolei obejmował będzie informację o wdrażaniu poszczególnych kierunków rozwoju gminy i odnosił się będzie do wskaźników wymienionych w tab. 4. Powinien zawierać informacje o zakresie zrealizowanych działań, problemach, jakie się pojawiły oraz podjętych/planowanych działaniach naprawczych. Wyniki monitoringu stanowić będą element Raportu o stanie gminy, zatem będą przygotowywane i procedowane zgodnie z trybem przyjętym dla tego raportu. Natomiast raport ewaluacyjny zostanie opracowany do końca trzeciego kwartału 2026 r. Tak długi czas opracowania raportu z ewaluacji wynika z faktu, iż częścią danych nie dysponuje gmina czy jej jednostki organizacyjne, a konieczne będzie pozyskanie ich z Głównego Urzędu Statystycznego.

Procesy ewaluacji i monitoringu są tylko jedną z podstaw aktualizacji niniejszej Strategii. Zgodnie z art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, Strategia Rozwoju Gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju województwa.

III.2. RAMY FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII

Realizacja Strategii Rozwoju oparta będzie o środki finansowe pochodzące z różnych źródeł. Ze względu na zróżnicowany i szeroki zakres kierunków działań, nie jest możliwe wskazanie konkretnych, nawet szacunkowych kwot przewidzianych na realizację poszczególnych interwencji. Dla prowadzenia skutecznej i efektywnej interwencji publicznej będą wykorzystywane wszystkie dostępne środki finansowe, pochodzące m.in. z następujących źródeł:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy, np. Maluch+, Senior+, Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych),

- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego/Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze, jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarcz antykryzysowych.

Szczegółowe określenie ram finansowych na realizację Strategii nie jest ponadto możliwe ze względu na szeroki zakres tematyczny, brak długookresowych źródeł finansowania, konkursowy charakter większości programów pomocowych, niedomknięty jeszcze etap programowania środków unijnych i powstawania dokumentów programowych na lata 2021–2027, a także ogólne zapisy Strategii, pozwalające na dostosowywanie konkretnych przedsięwzięć do najbardziej bieżących potrzeb i preferowanych sposobów ich realizowania. Ponadto wysokość środków przeznaczonych na realizację Strategii będzie zależała od stopnia zaangażowania różnych podmiotów – partnerów realizacji Strategii.

Dodatkowo, dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość, w tym zewnętrzne uwarunkowania prawne i ekonomiczne, powodują, iż określanie wysokości środków potrzebnych do realizacji zadań (zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków), będzie w większym stopniu możliwe na etapie opracowywania projektów uszczegóławiających założenia Strategii. Zakłada się również, iż cele i kierunki działań określone w Strategii, będą wyznaczały kierunki finansowania polityki gminy i będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu gminy w kolejnych latach. Zapisy Strategii będą również podstawą do podejmowania działań związanych z pozyskiwaniem środków zewnętrznych. Jednocześnie podstawę do określania ram finansowych działań strategicznych będzie stanowił budżet gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Wszelkie decyzje o charakterze finansowym podejmowane będą w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiający spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Planowane wydatki uzależnione będą od wielkości planowanych dochodów, a także spłat zaciągniętych kredytów i pożyczek.

Zgodnie z uchwałą nr XXVIII/175/2020 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 30 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lewin Kłodzki łączna kwota

dochodów ogółem, jakie zaplanowano na lata 2021-2027 wynosi 78 836 941 zł, zaś wydatków - 76 891 258,22 zł.

SPIS TABEL

Tab. 1 Cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania województwa dolnośląskiego. 22
Tab. 2 Jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy Lewin Kłodzki. 24
Tab. 3 Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii. 29
Tab. 4 Wskaźniki monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do 2030 roku. 30
Tab. 5 Plan wykonawczy Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do 2030 roku. 31

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1 Przygraniczny obszar funkcjonalny na tle województwa dolnośląskiego 17
Rys. 2 Sudecki Obszar Funkcjonalny na tle województwa dolnośląskiego. 18
Rys. 3 Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej gminy Lewin Kłodzki. 28